

Çivitci, A. (2015). Sürekli öfkenin yordayıcıları olarak benlik saygısı ve sosyal destek: Sosyal desteğin aracı ve düzenleyici rolü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 66-81.

Geliş Tarihi: 05/11/2014

Kabul Tarihi: 07/05/2015

SÜREKLİ ÖFKENİN YORDAYICILARI OLARAK BENLİK SAYGISI VE SOSYAL DESTEK: SOSYAL DESTEĞİN ARACI VE DÜZENLEYİCİ ROLÜ*

Asım ÇİVİTÇİ**

ÖZET

Bu çalışmada, benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin aracı ve düzenleyici rolleri cinsiyete göre incelenmiştir. Katılımcılar Türkiye’de bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 487 lisans öğrencisidir. Kesitsel veriler Sürekli Öfke Ölçeği, Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, erkeklerde benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide algılanan sosyal destek tam aracılık yapmıştır. Kızlarda sosyal destek sürekli öfkeyi yordamamıştır. Gerek kızlarda gerekse erkeklerde benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide sosyal destek, düzenleyici bir işlev sergilememiştir. Sosyal desteğin üniversiteli erkeklerde benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki olumsuz ilişkinin bir aracı olmakla birlikte, gerek kız gerekse erkeklerde düzenleyicisi olamadığını ortaya koyan bu araştırma, sosyal desteğin bireyin psikolojik uyumu üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu alanları göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar sözcükler: benlik saygısı, sosyal destek, öfke, üniversite öğrencileri

SELF-ESTEEM AND SOCIAL SUPPORT AS PREDICTORS OF TRAIT ANGER: MEDIATING AND MODERATING ROLES OF SOCIAL SUPPORT

ABSTRACT

In this study, the mediating and moderating roles of perceived social support on the relationship between self-esteem and trait anger were examined by gender. The participants were 487 undergraduate students who were attending a public university in Turkey. Cross-sectional data were collected by using the Trait Anger Scale, Multidimensional Scale of Perceived Social Support, and Rosenberg Self Esteem Scale. Hierarchical regression analysis showed that perceived social support fully mediated the relationship between self-esteem and trait anger in male. The perceived social support did not predict the trait anger in female. The perceived social support did not moderate the relationship between self-esteem and trait anger in both male and female. This research reveals that social support is a mediator of a negative relationship between self-esteem and trait anger in the males studying at the university and cannot be a moderator in both males and females, and is important in terms of indicating the areas where the effect of social support is limited in psychological adjustment of the individual.

Keywords: self-esteem, social support, anger, college students

* Bu çalışma, 11-14 Eylül 2014 tarihlerinde Rusya St. Petersburg’da yapılan 5. Avrupa Sosyal ve Davranış Bilimleri Kongresi’nde (V. European Conference on Social and Behavioral Sciences) sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Ayrıca, Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) biriminden kongre katılım desteği almıştır.

** Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı acivitci@pau.edu.tr

1. GİRİŞ

Öfke; fizyolojik, bilişsel (mantıkdışı inançlar, otomatik düşünceler), fenomenolojik (öfke duygusunu fark etme) ve davranışsal (sözel ve bedensel öfke ifadeleri) özellikleri olan çok boyutlu bir yapı olarak kabul edilmektedir (Eckhardt, Norlander ve Deffenbacher, 2004). Trafiğin tıkanması, çalışmayan bir cihaz, başkaları tarafından eleştirilme gibi dışsal olaylar ve yaşantılarına ilişkin olumsuz düşünceler, öfke ile ilişkili anılar, diğer olumsuz duygular (kaygı, incinme vb.) gibi içsel uyarılar öfkeyi tetikleyebilmektedir (Deffenbacher, 1999). Öfkenin sıklığı ve yoğunluğunu belirten öfke yaşantıları durumluk ve sürekli öfke olarak adlandırılmaktadır. Durumluk öfke (state anger), acil bir durumda verilen tepkiyle ortaya çıkan, yoğunluğu değişebilen ve kısa dönemde dalgalanabilen duygusal ve fizyolojik bir yaşantıdır. Sürekli öfke (trait anger) ise durumluk öfke yaşama eğiliminin ya da öfke yatkınlığının durağan bir biçimini yansıtmaktadır. Buna göre, sürekli öfkesi yüksek olan bireyler daha sık ve daha yoğun durumluk öfke yaşamaktadırlar (Deffenbacher ve ark., 1996). Sürekli öfke düzeyi yüksek olan kişiler düşük olanlarla karşılaştırıldığında daha fazla duruma öfkelendikleri, daha sık ve yoğun öfke yaşadıkları, öfkelerini daha az kontrol ederek olumsuz olarak dışa yansıttıkları, öfkenin sonuçlarını daha sık ve ciddi olarak yaşadıkları ve kendi öfkelerini giderek çok daha fazla yaşanan kişisel bir problem olarak nitelendirdikleri gözlenmiştir (Alcázar, Deffenbacher, Guzmán ve Wilson, 2011). Sürekli öfke duyguları yaşamının sağlık problemlerine, benlik saygısının azalmasına, eğitim ve iş yaşamındaki güçlüklerle ve kişilerarası ilişkilerin bozulmasına yol açabileceği rapor edilmektedir (Dahlen ve Martin, 2005). Yüksek düzeydeki sürekli öfkenin öfke problemi yaşama riskini arttırdığı ve madde kullanımı, duygulanım ve kaygı bozuklukları açısından bir risk faktörü olduğu bildirilmektedir (Edmondson, Conger ve Conger, 2007).

Öfke durumlarının yaşanabileceği yaşam dönemlerden birisi de üniversite yıllarıdır. Türkiye’de üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada (Bostancı, Çoban, Tekin ve Özen, 2006), öğrencilerin %21.6’sı çabuk öfkelendiklerini, %9.5’i de öfke kontrolünde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir başka çalışma (Deffenbacher ve ark., 1996), sürekli öfke düzeyi yüksek olanların düşük olanlara göre aileyle olan etkileşimleri, kendi davranışları ve aileden olmayan arkadaş vb. diğer kişilerle olan ilişkilerinde daha fazla öfke sorunu yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, üniversite öğrencilerinde sürekli öfke ile psikopatolojik göstergeler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Deffenbacher ve ark., 1996; Stimmel, Rayburg, Waring ve Raffeld, 2005). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre (Martin ve Dahlen, 2005), duyguları düzenlemeye yönelik bilişsel başa çıkma stillerinden olumlu değerlendirme (positive reappraisal), sürekli öfke ile negatif yönde ilişkilidir. Öfkeyle başa çıkmada işlevsel olabilen durumu olumlu değerlendirme yönündeki bir düşünme biçiminin, bireyin kendisine ilişkin olumlu tutumlarıyla da (örn. benlik saygısı) bağıntılı olması beklenebilir.

Bireyin kendisine ilişkin olumlu ve olumsuz tutumlarını yansıtan (Rosenberg, Schooler, Schoenbach ve Rosenberg, 1995) benlik saygısı, üniversite öğrencilerinde ruh sağlığıyla ilgili problemlerin (Merianos, Nabors, Vidourek ve King, 2013), romantik ilişkiler, arkadaş ilişkileri, aileyle ilişkiler, sosyal reddedilme, yalnızlık gibi ilişkisel-sosyal problemlerin (Crocker ve Luhtanen, 2003), üniversite ortamındaki akademik, sosyal ve psikolojik uyumun (Aspelmeier, Love, McGill, Elliott ve Pierce, 2012) güçlü bir yordayıcısı durumundadır. Türkiye’de üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir

araştırmada (Bayraktar, Sayıl ve Kumru, 2009) benlik saygısı ve öfke arasında anlamlı negatif bir ilişki bulunurken; bir başka çalışmada (Arslan, 2010), sürekli öfke ile kişilerarası problem çözme yaklaşımlarından “kendine güvensiz yaklaşım” arasında anlamlı pozitif bir ilişki gözlenmiştir. Balkaya ve Şahin (2003) tarafından yapılan bir araştırmada öfke belirtilerinin, ciddiye alınmama, eleştirilme gibi öfkeye yol açan durumların, öfkeyle ilişkili saldırgan ve kaygılı davranışların, öfkeyle ilgili kendisine, başkalarına ve dünyaya yönelik düşüncelerin olumsuz benlik algısı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bir meta-analiz çalışmasında da (Mahon, Yarcheski, Yarcheski ve Hanks, 2010) benlik saygısının öfkenin önemli bir yordayıcısı olduğu rapor edilmektedir. Dolayısıyla, bireyin kendini değerli ve yeterli görmesine dayalı bir kavram olarak psiko-sosyal uyumunun önemli bir göstergesi niteliğindeki benlik saygısının, öfkeyle başa çıkmayı kolaylaştırabilecek bir psikolojik yapı olduğu söylenebilir. Kendisini ilişkin daha olumlu tutumlara sahip olan benlik saygısı yüksek bir bireyin, yaşayabileceği olası engellenmeler karşısında kendi kişisel kontrolünü sağlayarak, daha güvenli yaklaşımlar sergilemesi ve daha az öfkelenmesi mümkündür. Öfkenin daha az yaşanmasında benlik saygısı ile birlikte işlevsel olabilecek yapılardan birisi de kişilerarası ilişkilere dayalı dışsal bir etmen olarak sosyal destektir.

Sosyal destek genel olarak, bizi önemseyen, değer veren, güvenebileceğimiz insanların varlığı ve ulaşılabilirliği olarak tanımlanmaktadır (Sarason, Levine, Basham ve Sarason, 1983). Algılanan sosyal destek ise, bir kişinin duygusal destek için diğer insanlara ne kadar güvenebileceğinin bireysel bir algısını yansıtmaktadır (Williams ve Galliher, 2006). Üniversite öğrencilerinde strese karşı koruyucu bir faktör (Bland, Melton, Welle ve Bigham, 2012) ve azalan ruh sağlığı problemleri ile bağıntılı (Doğan, 2008; Merianos ve ark., 2013; Zhou, Zhu, Zhang ve Cai, 2013) bir kavram olarak sosyal desteğin öfke yaşantılarıyla da ilişkisi bulunmaktadır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar (Dahlen ve Martin, 2005; Doğan, 2008; Mahon ve ark., 2010; Palfai ve Hart, 1997) beklendiği gibi sosyal destek arttıkça öfke düzeyinin azaldığını göstermektedir. Buna göre, sosyal çevrelerinden onay ve kabul görerek daha fazla sosyal destek alan bireylerin daha az engellenme ve öfke yaşayabilecekleri söylenebilir.

Benlik saygısının, ilişkisel-sosyal problemlerin güçlü bir yordayıcısı (Crocker ve Luhtanen, 2003) ve öfkeye yol açabilen ciddiye alınmama, eleştirilme gibi ilişkisel durumlarla bağıntılı (Balkaya ve Şahin, 2003) olduğu gözönüne alındığında, bireyin sosyal çevresinden algıladığı sosyal desteğin benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkiye de olumlu yansımaları beklenebilir. Sosyal destek arttıkça benlik saygısının arttığını (Hoffman, Ushpiz ve Levy-Shiff, 1988; Goodwin, Costa ve Adonu, 2004; Marshall, Parker, Ciarrochi ve Heaven, 2014; Williams ve Galliher, 2006) ve öfke düzeyinin azaldığını (Dahlen ve Martin, 2005; Doğan, 2008; Mahon ve ark., 2010; Palfai ve Hart, 1997) ortaya koyan pek çok araştırma bulunmaktadır. Ayrıca, üniversite öğrencilerinde sosyal desteğin stres, yalnızlık, utangaçlık, mükemmeliyetçilik, benlik saygısı, iyi-oluş gibi psikolojik uyum değişkenleri arasında aracı ve düzenleyici rollerini ortaya koyan çalışmalara (Chao, 2012; Zhao, Kong ve Wang, 2013; Zhou ve ark., 2013) rastlanmaktadır. Sosyal desteğin gerek benlik saygısı ve öfkeyle olan ilişkileri, gerekse diğer uyum değişkenleri arasındaki ilişkilerde sergilediği aracı ve düzenleyici rolleri, benlik saygısı ve öfke arasındaki ilişkide de bir ara değişken olarak işlev görebileceğini düşündürmektedir. Bu ara değişken rollerinin de hem aracı (mediator) ve hem de düzenleyici (moderator) olabileceği öngörülmektedir.

Bu çalışmada, benlik saygısı ve öfke arasındaki ilişkide sosyal desteğin aracı ve düzenleyici rolünün cinsiyete göre ayrı ayrı incelenmesi planlanmıştır. Yapılan bazı araştırmalar, üniversite öğrencilerinin öfkelenedikleri durumların, öfke tepkilerinin (Bostancı ve ark., 2006; Deffenbacher ve ark., 1996), öfke ifade tarzlarının (Palfai ve Hart, 1997), sürekli öfke düzeylerinin (Soysal, Can ve Kılıç, 2009) ve algıladıkları sosyal desteğin (Kartal ve Çetinkaya, 2009; Saygın ve Arslan, 2009; Williams ve Galliher, 2006) cinsiyetlerine göre farklılaştığını göstermektedir. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve öfke arasındaki ilişkide sosyal desteğin aracı ve düzenleyici rolleri de cinsiyete göre değişkenlik gösterebilir. Ayrıca, kızlarda ve erkeklerde cinsiyet rolleri (Kısaç, 1999; Özkan ve Lajunen, 2005) ve benliğin bireyci ve ilişkisel yönelimleri (Ercan, 2011) açısından bazı farklılıklar olduğu bilinmektedir. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkilerde cinsiyete bağlı olarak gözlenebilecek olası farklılıklar, psiko-sosyal uyum göstergelerindeki değişimlerin cinsiyet faktörü ile birlikte sosyo-kültürel bağlamda daha iyi anlaşılmasına katkı sunabilir. Özetle bu çalışmada, üniversiteli kız ve erkek öğrencilerde (ayrı ayrı) benlik saygısı ve öfke arasındaki ilişkide sosyal desteğin aracı ve düzenleyici rolleri incelenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Aracı (mediator) ve düzenleyici (moderator) değişken rollerinin Baron ve Kenny'nin (1986) tanımladığı hiyerarşik çoklu regresyon modellerine dayalı olarak test edildiği bu çalışma, betimsel bir niteliktedir ve ilişkisel tarama modelindedir.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören ve rastlantısal olarak seçilen 487 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 333'ü kız ve 154'ü erkektir. Yaşları 17-37 arasında değişen öğrencilerin büyük çoğunluğu (%94) 18-23 yaşları arasındadır ve yaş ortalamaları 21.16'dır.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği: Bu çalışmada katılımcıların sürekli öfke düzeyleri, Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği'nin 10 maddelik sürekli öfke boyutu ile ölçülmüştür. Spielberger ve arkadaşları tarafından 1983'te geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Özer (1994) tarafından yapılmıştır. Ölçek dördümlü Likert tipindedir ve sürekli öfke ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan 40'dır. Ölçekten alınan puanların artması sürekli öfkenin yükseldiğini göstermektedir. Sürekli öfke ölçeğinin Türkçe formunun tansiyon hastalarını kontrol grubundan ayırttığı belirlenmiştir. Ölçeğin, sürekli kaygı envanteri, depresif sıfatlar listesi ve öfke envanteri ile anlamlı ilişkilere sahip olduğu bulunmuştur. Sürekli öfke ölçeği için bulunan iç-tutarlık katsayısı .79'dur (Özer, 1994; Savaşır ve Şahin, 1997). Bu çalışma kapsamında sürekli öfke ölçeğinden elde edilen iç-tutarlık (Cronbach alfa) katsayısı ise .82'dir.

2.3.2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği: Rosenberg tarafından 1965'te geliştirilen Benlik Saygısı Ölçeği, yarısı olumsuz olmak üzere toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri dördümlü Likert türü derecelendirmeli olarak yanıtlanmaktadır. Ölçek puanlarının arttıkça benlik saygısı da artmaktadır. Ölçek gerek ülkemizde gerekse

yurtdışında genel benlik saygısını ölçmede yaygın olarak kullanılan bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarılma, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Çuhadaroğlu (1986) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe formu ile psikiyatrik görüşme sonuçları arasındaki ilişkiden elde edilen geçerlik katsayısı .71 ve bir ay arayla gerçekleştirilen test-tekrar test güvenilirliği .75 bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında bulunan iç-tutarlık (Cronbach alfa) katsayısı ise .87'dir.

2.3.3. Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Zimet ve arkadaşları tarafından 1988'de geliştirilen Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support-MSPSS) aile, arkadaş ve özel insan olarak belirtilen üç kaynaktan algılanan sosyal desteği ölçmektedir. Ölçekte üç alt boyut (aile desteği, arkadaş desteği ve özel insan desteği) ve toplam 12 madde yer almaktadır. Ölçeğin, dörder maddeden oluşan her alt ölçeği için ayrı puan elde edilirken, tüm maddelere verilen yanıtlardan toplam puan hesaplanmaktadır. Ölçek maddeleri "kesinlikle katılmıyorum" ile "kesinlikle katılıyorum" arasındaki 7'li Likert derecelemeye dayalı olarak yanıtlanmaktadır. Ölçekten elde edilen puanların artması, algılanan sosyal desteğin arttığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarılma çalışması Eker ve Arkar (1995) tarafından yapılmış ve daha sonraki yıllarda Eker, Arkar ve Yıldız (2001) ve Duru (2007) tarafından ölçeğin psikometrik özellikleri gözden geçirilmiştir. Türkçe formu kullanılarak üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalar (Duru, 2007; Eker ve ark., 2001), ölçeğin yapı geçerliği, uyum (concurrent) geçerliği, iç tutarlık ve test-tekrar test güvenilirliğine sahip, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu kanıtlamaktadır. Bu çalışmada ölçeğin toplam puanından elde edilen iç tutarlık (Cronbach alfa) katsayısı .84'tür.

2.4. Verilerin Analizi:

Araştırmada algılanan sosyal desteğin aracı (mediating) ve düzenleyici (moderatör) etkileri, Baron ve Kenny'nin (1986) aracılık ve düzenleyicilik modellerine ilişkin belirttikleri basamaklara dayalı bir dizi hiyerarşik çoklu regresyon analizi ile test edilmiştir. Analizlerde, olası çoklu doğrusallık (multicollinearity) sorununu azaltmak amacıyla standart z-puanlar kullanılmıştır. Verilerin analizi ile ilgili daha detaylı açıklamalar bulgular bölümünde verilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmada incelenen değişkenlerin tanımlayıcı istatistikleri ile kız ve erkek öğrencilere göre değişkenler arasındaki korelasyon değerleri Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'de görüldüğü gibi, her üç değişkenin -1 ve 1 aralığında olan çarpıklık ve basıklık değerleri, verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Kızlarda algılanan sosyal destek ve sürekli öfke arasındaki korelasyon dışında, diğer tüm korelasyonlar anlamlı bulunmuştur.

Tablo 1.*Araştırma Değişkenlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyonlar*

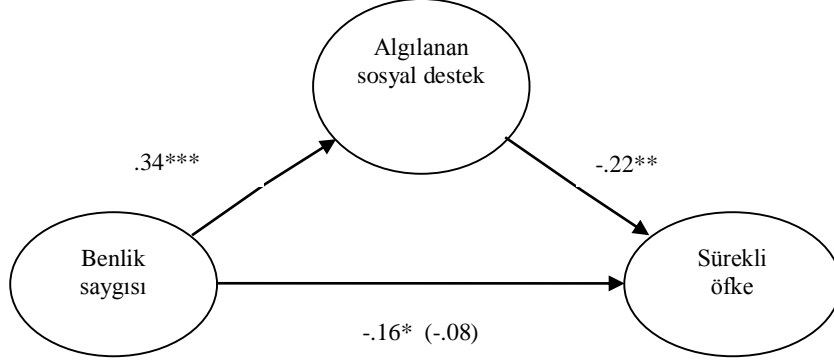
	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık	1	2	3
1. Benlik saygısı	32.17	4.75	-.45	.21	-	-.16*	.34**
2. Sürekli öfke	20.67	5.16	.69	.44	-.18**	-	-.22**
3. Alg. sosyal destek	66.14	13.79	-.65	.10	.32**	-.07	-

*p<.05 **p<.01 Not: Eğik (italik) korelasyon değerleri erkek; diğerleri kız öğrencilere aittir.

Benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide sosyal desteğin aracı (mediator) rolünü test etmek için, Baron ve Kenny (1986) tarafından önerilen hiyerarşik regresyon modeli kullanılmıştır. Bu modele göre, aracılık etkisini ortaya koymak için dört koşul gerekmektedir. Birincisi, yordayıcı değişken (benlik saygısı) aracı değişkenle (algılanan sosyal destek) anlamlı bir ilişkiye sahip olmalıdır. İkincisi, yordayıcı değişken yordanan değişkenle (sürekli öfke) ilişkili olmalıdır. Üçüncüsü, aracı değişkenin yordanan değişkenle ilişkisi olmalıdır. Dördüncüsü de, aracı değişken kontrol edildikten sonra yordayıcı ve yordanan değişken arasındaki ilişki anlamlı olarak azalmalıdır. Buna göre, aracılık için regresyon modelinde istenen koşullar erkeklerde sağlanırken; kızlarda algılanan sosyal destek ve sürekli öfke arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı için aracılık modeli test edilememiştir. Bunun yerine, kızlarda algılanan sosyal desteğin kontrol edildiği durumda benlik saygısının sürekli öfkeyi yordama gücü incelenmiştir (Bkz. Tablo 2).

Erkeklerde aracılık modelini test etmek için bir seri regresyon analizi yapılmıştır. Bu analiz sonuçları, benlik saygısının algılanan sosyal desteği ($\beta = .34, p < .001$), benlik saygısının sürekli öfkeyi ($\beta = -.16, p < .05$), algılanan sosyal desteğin sürekli öfkeyi ($\beta = -.22, p < .01$) anlamlı olarak yordadığını göstermektedir. Sosyal destek kontrol edildiğinde ise benlik saygısı sürekli öfkeyi anlamlı olarak yordamamıştır ($\beta = -.08, p > .05$).

Erkeklerde benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide sosyal desteğin aracı rolü Şekil 1’de gösterilmiştir. Buna göre, benlik saygısı sürekli öfkeyi anlamlı olarak yordarken beta (β) katsayısı $-.16$ ’dır. Algılanan sosyal destek kontrol edildiğinde ise benlik saygısının sürekli öfkeyi yordamadaki beta katsayısı $-.08$ ’e düşmüştür. Baron ve Kenny’e (1986) göre, aracı değişken kontrol edildiğinde yordayıcı değişkenin yordama gücü anlamlılığını kaybediyorsa “tam aracılık” söz konusudur. Bu durumda, erkeklerde algılanan sosyal desteğin benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkiye tam aracılık yaptığı söylenebilir. Sobel testi de bu aracılık etkisinin anlamlı olduğunu göstermektedir ($z = -2.38, p < .05$).

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Şekil 1. Erkeklerde benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide sosyal desteğin aracı rolü

Kızlarda algılanan sosyal destek ve benlik saygısının sürekli öfkeyi yordayıcılığı Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo 2’den izlenebileceği gibi, algılanan sosyal desteğin kontrol edildiği durumda, benlik saygısı sürekli öfkeyi anlamlı olarak yordayabilmektedir ($\beta = -.17$, $p < .01$). Erkeklerde ise, daha önce aracılık modelinde belirtildiği gibi, algılanan sosyal destek kontrol edildiğinde benlik saygısının sürekli öfkeyi anlamlı olarak yordamadığı ($\beta = -.08$, $p > .05$) görülmüştür.

Tablo 2.

Kız ve Erkeklerde Benlik Saygısı ve Sosyal Desteğin Sürekli Öfkeyi Yordamasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SEB	β	t	R ²	R ² değişimi
Kız						
Yordanan değişken: Sürekli öfke						
1. Adım						
Alg. sosyal destek	-.03	.02	-.07	-1.35	.01	.01
2. Adım						
Alg. sosyal destek	-.01	.02	-.02	-.33	.03	.02**
Benlik saygısı	-.19	.06	-.17	-3.02**		
Erkek						
Yordanan değişken: Sürekli öfke						
1. Adım						
Alg. sosyal destek	-.08	.03	-.22	-2.82**	.05	.05**
2. Adım						
Alg. sosyal destek	-.07	.03	-.20	-2.32*	.06	.01
Benlik saygısı	-.09	.09	-.08	-1.00		

* $p < .05$, ** $p < .01$

Benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin düzenleyici (moderator) etkisi, Baron ve Kenny'nin (1986) düzenleyicilik modeline ilişkin önerdiği basamaklara dayalı hiyerarşik regresyon analizi ile test edilmiştir. Regresyon analizlerinde yüksek korelasyonlardan kaynaklanabilecek çoklu doğrusallık (multicollinearity) sorununu azaltabilmek amacıyla, yordayıcı (benlik saygısı) ve düzenleyici (sosyal destek) değişkenler için standart z puanlar hesaplanarak (Frazier, Tix ve Barron, 2004), analizlerde standardize edilmiş puanlar kullanılmıştır. Kız ve erkekler için ayrı ayrı gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon modelinde, analize ilk olarak yordayıcı değişken olan benlik saygısı girilmiştir. İkinci aşamada, analize aday düzenleyici değişken olarak algılanan sosyal destek dâhil edilmiştir. Son aşamada ise, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek etkileşimi analiz edilmiştir. Baron ve Kenny'nin (1986) düzenleyicilik modeline göre, yordayıcı (benlik saygısı) ve düzenleyici (algılanan sosyal destek) değişkenlerin etkileşiminin yordanan değişkeni (sürekli öfke) anlamlı olarak yordaması durumunda modelde düzenleyicilik etkisi gerçekleşmektedir. Tablo 3'te görüldüğü gibi, gerek kızlarda ($\beta = .01, p > .05$) gerekse erkeklerde ($\beta = .12, p > .05$) benlik saygısı ve algılanan sosyal destek etkileşimi sürekli öfkeyi anlamlı olarak yordamamıştır. Bu sonuçlar, benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin düzenleyici (moderator) etkisinin olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, benlik saygısının sürekli öfke üzerindeki olumlu etkisi algılanan sosyal desteğin yüksek ya da düşük olmasına göre değişmemektedir.

Tablo 3.

Kızlarda ve Erkeklerde Benlik Saygısı ve Sürekli Öfke Arasındaki İlişkide Algılanan Sosyal Desteğin Düzenleyici Etkisine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SEB	β	t	R ²	R ² değişimi
Kız						
Yordanan değişken: Sürekli öfke						
1. Adım						
Benlik saygısı	-.94	.28	-.18	-3.30**	.03	.03
2. Adım						
Benlik saygısı	-.91	.30	-.17	-3.02**	.03	.00
Algılanan sosyal destek	-.10	.30	-.02	-.33	.03	.00
3. Adım						
Benlik saygısı	-.90	.30	-.17	-2.99**	.03	.00
Algılanan sosyal destek	-.10	.31	-.02	-.32	.03	.00
Benlik saygısı X Alg. sosyal destek	.03	.28	.01	.10		
Erkek						
Yordanan değişken: Sürekli öfke						
1. Adım						
Benlik saygısı	-.73	.39	-.15	-1.87	.02	.03
2. Adım						
Benlik saygısı	-.41	.41	-.08	-1.00	.06	.04*
Algılanan sosyal destek	-.94	.40	-.20	-2.32*	.06	.04*
3. Adım						
Benlik saygısı	-.23	.43	-.05	-.53	.07	.01
Algılanan sosyal destek	-.98	.40	-.20	-2.40*	.07	.01
Benlik saygısı X Alg. sosyal destek	.49	.34	.12	1.44		

*p < .05 **p < .01

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, erkeklerde benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki olumsuz ilişkide sosyal desteğin tam aracı rolü oynadığını göstermektedir. Buna göre, erkeklerde benlik saygısı sürekli öfkeyi sosyal destek aracılığıyla yordayabilmekte ve sosyal destek kontrol edildiğinde, benlik saygısı ve öfke arasındaki ilişki anlamlılığını kaybetmektedir. Yani, erkeklerde benlik saygısının sürekli öfkeyi azaltıcı rolü, sosyal desteğin varlığıyla işlevsel olabilmektedir. Bu sonuçlara göre, benlik saygısının sürekli öfke üzerindeki olumlu rolü açısından sosyal desteğin erkekler için daha önemli olduğu söylenebilir.

Öfkeye eşlik eden sözel ve fiziksel tepkileri erkekler daha rahat sergiledikleri (Deffenbacher ve ark., 1996) ve öfkeli ya da saldırgan davranışlar daha çok erkeklerle atfedilen bir cinsiyet rolü (Kısaç, 1999; Özkan ve Lajunen, 2005) olduğu için kültürel olarak bu davranışların erkeklerde olağan karşılanması beklenebilir. Dolayısıyla, erkeklerin aldıkları sosyal destek aynı zamanda bu özelliklerinin de onaylanması anlamına gelmektedir. Erkeklerin kendilerine ilişkin geliştirdikleri olumlu tutumlarda (benlik saygısı), öfkeli davranışlarının sosyal çevreleri tarafından kabul edilmesinin de bir payı olabilir. Kendisi ve başkaları tarafından “normalleştirilen” bu süreçte erkeklerin daha az engellenerek, daha düşük düzeyde öfke yaşamaları mümkündür. Sosyal desteğin azaldığı olası durumlarda ise, yeterince kabul ve onay görmeyen erkeklerde benlik saygısının öfkeyi azaltmada yetersiz kalması söz konusu olabilir. Öte yandan, üniversiteli erkeklerin kızlara göre aile ve arkadaşlarından daha az sosyal destek algılamaları da (Kartal ve Çetinkaya, 2009; Saygın ve Arslan, 2009) benlik saygılarına olumlu yansıyabilecek sosyal desteğe daha fazla ihtiyaç duyacakları biçiminde değerlendirilebilir. Dolayısıyla, erkeklerde sosyal desteğin azalması durumunda benlik saygısının sürekli öfkeyi azaltabilme gücünün de sınırlı kalması muhtemeldir.

Bu çalışmanın ilgi çekici bir bulgusuna göre, kızlarda sosyal desteğin kontrol edildiği durumda benlik saygısı öfkeyi yordayabilmektedir. Bu sonuç, kızlarda benlik saygısının sosyal destek olmadan da sürekli öfkeyi azaltıcı bir işleve sahip olduğunu göstermektedir. Ülkemizde üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bazı araştırmalar ciddiye alınmama, haksızlığa uğrama, eleştirilme gibi durumlarda kızların erkeklere göre daha çok öfkelenediklerini (Bostancı ve ark., 2006) ve kızlarda sürekli öfke düzeyinin daha yüksek olduğunu (Soysal ve ark., 2009) ortaya koymaktadır. Bu öfke durumlarının “benliğe yönelik birer tehdit” gibi algılanma olasılığı göz önüne alındığında, kızlarda benlik saygısının sürekli öfkeyi azaltmada daha “baskın” bir rol üstlenmesi beklenebilir.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışma (Palfai ve Hart, 1997), öfkeyle başa çıkma tarzlarından içe yönelik öfke (anger-in) ile sosyal destek arasında olumsuz ilişki olduğunu göstermektedir. Kızlar öfkelerini baskıladıkları ve daha çok kendi içlerinde yaşadıkları için (Deffenbacher ve ark., 1996; Soysal ve ark., 2009), yaşadıkları öfke durumu sosyal çevreleri tarafından yeterince fark edilmiyor ve bu yönde sosyal destek alamıyor olabilirler. Kızlarda sosyal desteğin sınırlı olduğu bu koşullarda, öfke yaşantılarına karşı benlik saygısının daha önemli bir rol üstlenmesi mümkündür. Ayrıca, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada (Martin ve Dahlen, 2005), sürekli öfke ile pozitif ilişkili bulunan olumlu yaşantılara odaklanma (positive refocus), olumlu değerlendirme (positive reappraisal), durumla ilgili gerekli adımları planlama (refocus on planning) gibi duyguları düzenlemeye ilişkin bilişsel başa çıkma mekanizmalarının kızlarda daha fazla olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla, kızların öfke durumlarında olumlu bilişsel başa çıkma yollarını daha fazla kullanabilmeleri, kendilerine ilişkin olumlu

tutumlarını yansıtan benlik saygılarının da bu süreçte işlevsel olabileceğini düşündürmektedir.

Türkiye’de üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada (Özkan ve Lajunen, 2005), kızların sıcaklık, şefkatlilik, duyarlılık gibi kadınsı (feminine) cinsiyet rollerine erkeklerden daha fazla sahip oldukları; bağımsızlık, atılganlık, güçlü kişilik, kendini yeterli bulma, risk almaya isteklilik, baskın olma gibi erkeksi (masculine) cinsiyet rolleri açısından ise kız ve erkekler arasında fark olmadığı gözlenmiştir. Bir başka çalışmada (Ercan, 2011), üniversiteli kızlarda benliğin bireyci ve ilişkisel yönelimleri erkeklerden daha fazla bulunmuştur. Denilebilir ki, kızlar ilgi, duyarlılık, şefkat gibi geleneksel rollerini devam ettirmekle birlikte, giderek daha özerk, güvenli, atılgan ve rekabetçi özellikleri benimsemekte ve kendi benlik kurgularında daha bireyci bir yönelim sergilemektedirler. Kızlarda benlik saygısının öfke üzerindeki olumlu işlevini sosyal destek olmadan gerçekleştirebilmesinde, benlik saygısının gelişimine katkı sağlayabilecek bireyci benlik yönelimi ve artan güvenli, atılgan, özerk vb. cinsiyet rolleri de bir etmen olarak düşünülebilir.

Bu çalışmada, gerek kızlarda gerekse erkeklerde benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki ilişkide sosyal desteğin düzenleyici (moderatör) bir işlev sergileyebileceği öngörülmüştü. Araştırma bulguları bu hipotezi desteklememiştir. Buna göre, benlik saygısı artışının sürekli öfkeyi azaltıcı etkisi, sosyal desteğin düşük ya da yüksek olmasına göre değişmemektedir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada (Barnes ve Lightsey, 2005), ayrımcılığa uğrama ve algılanan stres arasındaki ilişkide de sosyal destek düzenleyici bir rol oynamamıştır. Bu sonuçlar, bireyin ruh sağlığı açısından dışsal bir destek olan sosyal destekten çok, içsel bir psikolojik yapı olarak benlik saygısının daha önemli bir uyum parametresi olabileceğini düşündürmektedir. Üniversite öğrencilerinde benlik saygısının ruh sağlığı problemlerini anlamlı olarak yordamasına karşın, aile ve arkadaş desteğinin yordamadığını gösteren bir çalışma da (Merianos ve ark., 2013) bu değerlendirmeyi destekler niteliktedir. Ayrıca, sosyal desteğin düzenleyici etkisinin olmadığını ortaya koyan bu araştırma, sosyal desteğin bireyin psiko-sosyal uyumunu arttırdığı yönündeki yaygın kanaate karşılık, aslında bir “neden” değil, bireysel farklılıklara bağlı olarak değişebilen bir “sonuç” olduğunu savunan görüşleri (Marshall ve ark., 2014; Palfai ve Hart, 1997) kısmen desteklemektedir. Diğer insanlar tarafından hoş karşılanmayan öfkeli davranışların kişilerarası ilişkilere ve alınan sosyal desteğe olumsuz yansıtılabileceği belirtilmektedir (Dahlen ve Martin, 2005). Bireyde yüksek benlik saygısı ve düşük öfke duygularının eşlik ettiği psikolojik uyumun sosyal ilişkilerdeki karşılığı da, daha fazla sosyal destek alma ya da algılama biçiminde gerçekleşiyor olabilir. Dolayısıyla, sosyal desteğin düzenleyici bir etki (neden) oluşturmamasında benlik saygısı, öfke gibi bireysel özelliklere bağlı bir sonuç olabileceği ihtimali de gözardı edilmemelidir. Sosyal desteğin diğer uyum değişkenleriyle olan ilişkilerindeki ara değişken rollerini ortaya koyabilecek yeni çalışmalar, etki alanlarındaki değişimin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.

Sonuç olarak, sosyal desteğin üniversiteli erkeklerde benlik saygısı ve sürekli öfke arasındaki olumsuz ilişkinin bir aracı olmakla birlikte, gerek kız gerekse erkeklerde düzenleyicisi olmadığını ortaya koyan bu araştırma, sosyal desteğin bireyin psikolojik uyumu üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu alanları göstermesi açısından önemlidir. Bu sonuçlar, üniversite öğrencilerinin kendilerine ilişkin olumlu tutumlar geliştirerek, kendine güvenli bir yaklaşımla öfkeyle başdebilmelerinde sosyal desteğin yeterli

olmadığını, dolayısıyla bu yönde daha profesyonel yardım almalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin gereksinim duyabilecekleri bu profesyonel destek, üniversitelerdeki psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri tarafından sunulabilir. Ayrıca, benlik saygısının sosyal destekten bağımsız olarak özellikle kızlarda öfkenin daha az yaşanmasında “kendi başına” da işlevsel olabildiğini gösteren bu çalışmanın, kızlardaki bireyci benlik yöneliminin ve erkeksi (maskülen) cinsiyet rollerindeki artışın psiko-sosyal yansımalarının neler olabileceği konusunda da bazı ipuçları verdiği söylenebilir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıklarını not etmek gerekmektedir. Bu çalışmada Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin üç alt ölçeğinden (aile desteği, arkadaş desteği ve özel insan desteği) elde edilen veriler normal dağılım göstermediği için algılanan sosyal destek toplam puan üzerinden değerlendirilmiştir. Aile, arkadaş ve özel insan desteğinin bu çalışmada incelenememiş olması, sosyal desteğin aracı ve düzenleyici rollerinin daha kapsamlı değerlendirilmesi açısından bir sınırlılık olarak düşünülebilir. Araştırma grubunun Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi öğrencilerinden oluşması, bulguların genellenebilirliği açısından bir sınırlılık taşımaktadır. Bu nedenle, farklı kültürlerde ve üniversitelerde yapılabilecek benzer çalışmalar sonuçların genellenmesine yardımcı olabilir. Araştırmada incelenen değişkenler kendini değerlendirmeye dayalı (self-report) ölçeklerle ölçülmüştür. Dolayısıyla, öğrencilerin benlik saygısı, sosyal destek ve sürekli öfke düzeyleri kendi algılamaları ile sınırlıdır.

KAYNAKÇA

- Alcázar, R.J., Deffenbacher, J.L., Guzmán, L.H., & Wilson, G.I. (2011). High and low trait anger, and the recognition of anger problems. *The Spanish Journal of Psychology, 14*(2), 851-858.
- Arslan, C. (2010). Öfke ve öfkeyi ifade etme biçimlerinin, stresle başa çıkma ve kişilerarası problem çözme açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri/ Educational Sciences: Theory & Practice, 10*(1), 7-43.
- Aspelmeier, J.E., Love, M.M., McGill, L.A., Elliott, A.N., & Pierce, T.W. (2012). Self-esteem, locus of control, college adjustment, and GPA among first and continuing generation students: A moderator model of generational status. *Research in Higher Education, 53*(7), 755-781.
- Barnes, P.W., & Lightsey, O.R. (2005). Perceived racist discrimination, coping, stress, and life satisfaction. *Journal of Multicultural Counseling and Development, 33*(1), 48-61.
- Baron, R.M., & Kenny, D.A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(6), 1173-1182.
- Balkaya, F. ve Şahin, H. (2003). Çok boyutlu öfke ölçeği. *Türk Psikiyatri Dergisi, 14*(3), 192-202.
- Bayraktar, F., Sayıl, M. ve Kumru, A. (2009). Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygısı: Ebeveyn ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum değişkenlerinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi, 24*(63), 48-63.
- Bland, H.W., Melton, B.F., Welle, P., & Bigham, L. (2012). Stress tolerance: New challenges for millennial college students. *College Student Journal, 46*(2), 362-375.
- Bostancı, N., Çoban, Ş., Tekin, Z. ve Özen, A. (2006). Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre öfke ifade etme biçimleri. *Kriz Dergisi, 14*(3), 9-18.
- Chao, R.C.L. (2012). Managing perceived stress among college students: The roles of social support and dysfunctional coping. *Journal of College Counseling, 15*(1), 5-21.
- Crocker, J., & Luhtanen, R.K. (2003). Level of self-esteem and contingencies of self-worth: Unique effects on academic, social, and financial problems in college students. *Personality and Social Psychology Bulletin, 29*(6), 701-712.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adölesanlarda benlik saygısı*. Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dahlen, E.R. & Martin, R.C. (2005). The experience, expression, and control of anger in perceived social support. *Personality and Individual Differences, 39*(2), 391-401.
- Deffenbacher, J.L. (1999). Cognitive-behavioral conceptualization and treatment of anger. *Journal of Clinical Psychology, 55*(3), 295-309.

- Deffenbacher, J.L., Oetting, E.R., Thwaites, G.A., Lynch, R.S., Baker, D.A., Stark, R.S., & Eiswerth-Cox, L. (1996). State-trait anger theory and the utility of the trait anger scale. *Journal of Counseling Psychology, 43*(2), 131-148.
- Doğan, T. (2008). Psikolojik belirtilerin yordayıcısı olarak sosyal destek ve iyilik hali. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3*(30), 30-44.
- Duru, E. (2007). Re-examination of the psychometric characteristics of the multidimensional scale of perceived social support among Turkish university students. *Social Behavior and Personality: an international journal, 35*(4), 443-452.
- Eckhardt, C., Norlander, B., & Deffenbacher, J. (2004). The assessment of anger and hostility: A critical review. *Aggression and Violent Behavior, 9*(1), 17-43.
- Edmondson, C.B., Conger, J.C., & Conger, A.J. (2007). Social skills in college students with high trait anger. *Journal of Social and Clinical Psychology, 26*(5), 575-594.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi, 34*, 17-25.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi, 12*(1), 17-25.
- Ercan, H. (2011). İlişkisel-bireyci-toplulukçu Benlik Ölçeği'nin psikometrik özellikleri ve uyarılama çalışması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 13*(21), 37-45.
- Frazier, P.A., Tix, A.P., & Barron, K.E. (2004). Testing moderator and mediator effects in counseling psychology research. *Journal of Counseling Psychology, 51*(1), 115-34.
- Goodwin, R., Costa, P., & Adonu, J. (2004). Social support and its consequences: 'Positive' and 'deficiency' values and their implications for support and self-esteem. *British Journal of Social Psychology, 43*(3), 465-474.
- Hoffman, M. A., Ushpiz, V., & Levy-Shiff, R. (1988). Social support and self-esteem in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence, 17*(4), 307-316.
- Kartal, A. ve Çetinkaya, B. (2009). Yüksekokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek durumları ve sosyal desteği etkileyen faktörler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 4*(12), 3-20.
- Kısaç, İ. (1999). Erkeklik rolü normları. *G.Ü. Mesleki Eğitim Dergisi, 1*(2), 79-89.
- Mahon, N.E., Yarcheski, A., Yarcheski, T.J., & Hanks, M.M. (2010). A Meta-analytic study of predictors of anger in adolescents. *Nursing Research, 59*(3), 178-184.
- Marshall, S. L., Parker, P. D., Ciarrochi, J., & Heaven, P. C. (2014). Is self-esteem a cause or consequence of social support? A 4-year longitudinal study. *Child Development, 85*(3), 1275-1291.
- Martin, R. C., & Dahlen, E. R. (2005). Cognitive emotion regulation in the prediction of depression, anxiety, stress, and anger. *Personality and Individual Differences, 39*(7), 1249-1260.

- Merianos, A.L., Nabors, L.A., Vidourek, R. A., & King, K.A. (2013). The impact of self-esteem and social support on college students' mental health. *American Journal of Health Studies*, 28(1), 27-34.
- Özer, A.K. (1994). Sürekli öfke (SL-Öfke) ve öfke ifade tarzı (Öfke-tarz) ölçekleri ön çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 26-35.
- Özkan, T., & Lajunen, T. (2005). Masculinity, femininity, and the Bem sex role inventory in Turkey. *Sex Roles*, 52(1-2), 103-110.
- Palfai, T. P., & Hart, K. E. (1997). Anger coping styles and perceived social support. *The Journal of Social Psychology*, 137(4), 405-411.
- Rosenberg, M., Schooler, C., Schoenbach, C., & Rosenberg, F. (1995). Global self-esteem and specific self-esteem: Different concepts, different outcomes. *American Sociological Review*, 60(1), 141-156.
- Sarason, I. G., Levine, H. M., Basham, R. B., & Sarason, B. R. (1983). Assessing social support: The Social Support Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 127-139.
- Savaşır, I. ve Şahin, N. H. (1997). *Bilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 9.
- Saygın, Y. ve Arslan, C. (2009). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 207-222.
- Soysal, A. Ş., Can, H. ve Kılıç, K. M. (2009). Üniversite öğrencilerinde A tipi davranış örüntüsü ile öfke ifadesi arasındaki ilişkinin analizi ve cinsiyetler açısından karşılaştırılması. *Klinik Psikiyatri*, 12, 61-67.
- Stimmel, D.T., Rayburg, J., Waring, W., & Raffeld, P.M. (2005). The relation of internalized and trait anger to psychopathology. *Counseling & Clinical Psychology Journal*, 2(3), 112-123.
- Williams, K.L. & Galliher, R.V. (2006). Predicting depression and self-esteem from social connectedness, support, and competence. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(8), 855-874.
- Zhao, J., Kong, F., & Wang, Y. (2013). The role of social support and self-esteem in the relationship between shyness and loneliness. *Personality and Individual Differences*, 54(5), 577-581.
- Zhou, X., Zhu, H., Zhang, B., & Cai, T. (2013). Perceived social support as moderator of perfectionism, depression, and anxiety in college students. *Social Behavior & Personality: An International Journal*, 41(7), 1141-1152.

EXTENDED ABSTRACT

Anger is accepted as a multidimensional structure having physiological, cognitive (irrational beliefs, automatic thoughts), phenomenological (being aware of the anger) and behavioral (verbal and bodily anger expressions) features (Eckhardt et al., 2004). Anger experiences describing the frequency and intensity of anger are called as state anger and trait anger. State anger is an emotional and physiological experience having variable intensity and that may fluctuate in a short term. Trait anger reflects a stable form of state anger experiencing tendency and anger susceptibility. Accordingly, the individuals who are with high trait anger experience state anger more frequently and intensively (Deffenbacher et al., 1996). When the individuals with high level of trait anger are compared with the ones with low level, it is observed that they have more frequent and intensive anger, they control their anger less, they reflect it negatively and they experience the results of anger more frequently and seriously (Alcázar et al., 2011). High level of trait anger is reported to be a risk factor in terms of anger problems, drug use, and affection and anxiety disorders (Edmondson et al., 2007).

One of the life terms in which anger states can be experienced is the university period. In a study conducted on the college students in Turkey, it is stated that 21.6% of the students has a short fuse, 9.5% of them have some problems in the anger control (Bostancı et al., 2006). Another study conducted on the college students (Deffenbacher et al., 1996) reveals that the ones having high level of trait anger have more problems in the interaction with their family, and friends compared to the ones having low level of trait anger.

Self-esteem reflecting the positive and negative attitudes of the individuals related to himself (Rosenberg et al., 1995) is a strong predictive of the problems about mental health (Merianos et al., 2013), romantic relationships, friendship relations, the relationship with the family, relational-social problems such as social rejection, loneliness (Crocker & Luhtanen, 2003) in college students, and academic, social and psychological adjustment in the university environment (Aspelmeier et al., 2012). In some research conducted on college students in Turkey (Balkaya & Şahin, 2003; Bayraktar et al., 2009), negative relationships between self-esteem and anger have been found. Therefore, self-esteem that is an important indicator of psychosocial adjustment as a concept based on the event that individuals perceive themselves as worth and efficacy can be said to be a psychological structure that may facilitate coping with anger. In experiencing anger less, one of the structures that may be functional together with self-esteem is social support as an exterior factor based on interpersonal relationships.

Social support is generally described as the presence and accessiblensness of the people who give importance to us and to whom we trust (Sarason et al., 1983). Perceived social support is a personal perception related to what extend you can trust other people for emotional support (Williams & Galliher, 2006). The researches conducted on the university students (Dahlen & Martin, 2005; Doğan, 2008; Mahon et al., 2010; Palfai & Hart, 1997) indicate that anger level decreases while the social support is getting increased as expected. Accordingly, it can be said that the individuals having more social support by taking approval and acceptance from social environment experience less frustration and anger.

When self-esteem is considered to be a strong predictive of relational-social problems (Crocker & Luhtanen, 2003) and linked with some relational situations such as not being

taken seriously and being criticized that may cause anger (Balkaya & Şahin, 2003), the social support perceived by the individual from social environment is expected to reflect the relationship between self-esteem and trait anger positively. Considering the studies that have shown both the relationships of social support with self-esteem and trait anger in college students, and the mediating and moderating roles of social support in the relationships with other adjustment variables, it is predicted in this study social support may play an intervening variable role in the relationship between self-esteem and trait anger.

In this study, the mediating and moderating roles of social support in the relationship between self-esteem and anger were examined separately by gender. It is known that there are some differences in male and female in terms of gender roles) (Kısaç, 1999; Özkan & Lajunen, 2005) and individual and relational tendencies of self (Ercan, 2011). In the relationships related to the variables of the research, the potential differences that can be observed depending on the gender may contribute to understand the variables in psycho- social adjustment indicators better in socio-cultural context together with gender factor.

The research group is composed of 487 undergraduate students studying at the education faculty of a public university and chosen randomly. The data was obtained by using Trait Anger Scale, Multidimensional Scale of Perceived Social Support and Rosenberg Self-Esteem Scale. In the analysis of the data, hierarchical multiple regression analysis suggested by Baron and Kenny (1986) related to the mediation and moderation models has been used.

Research findings indicated that social support fully mediated the relationship between self-esteem and trait anger in males. Social support didn't predict the trait anger in females. In both males and females, the social support had no moderating effect in the relationship between self-esteem and trait anger.

This research reveals that social support is a mediator of a negative relationship between self-esteem and trait anger in the males studying at the university and cannot be a moderator in both males and females, and is important in terms of indicating the areas where the effect of social support is limited in psychological adjustment of the individual. These results indicates that the social support is insufficient for the university students who are coping with anger with a confident approach by developing positive attitudes related to themselves and so it is essential for them to take more professional support in terms of this. This professional support of which the students may be in need can be offered by counseling and guidance centers of the universities. In addition, this study indicating that self-esteem may be functional on its own especially in females for experiencing less anger independent from social support can be said to give some tips about what will the psychosocial reflections of individual self-tendency and the increase in the masculine roles in females.